

Numerul 40.

Oradea-mare 5/7 octombrie 1897.

Anul XXXIII.

Ese duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe trei luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei.

Nicolae Popovici.

Aproape pe nici un teren n'am făcut noi Români din aceasta monarchie un progres atât de mare, ca pe terenul musical. De unde înainte cu trei-deci de ani, abia aveam câteva coruri pe la catedrale și musica se cultivă puțin; atâdi avem mai multe reuniuni musicale, o mulțime de coruri în popor, musica e introdusă în toate familiile mai culte, ba ni s'a dat să avem și câțiva compozitori cari fac începutul unei formațiuni artistice.

Cu mare durere am aflat și am scris în foaia noastră, că unul din acești fruntași ai artei musicale române, Nicolae Popovici, care atât ca cântăreț, cât și ca profesor și compozitor își făcuse un nume bun, a încetat din viață. Perderea aceasta este cu atât mai mare, căci moartea ni l-a răpit în vârsta cea mai frumoasă, când talentul și studiile sale ne îndreptățiau să așteptăm de la dânsul opere din ce în ce mai valoroase.

Sub impresiunea durerii profunde, venim să ne împlinim datoria, aducând memoriei sale în foaia noastră acest tribut al recunoștinței și stimei, publicându-i portretul și biografia, ca generațiunile viitoare să vadă cine a fost dânsul și ce a făcut pe terenul muzicii române.

Nicolae Popovici a fost un flu favorit al sorții. Fisie sănătos și frumos, talent care promitea mult,

voce dulce, — avea totul pentru ca să poată deveni un mare artist. Durere, fatalitatea n'a lăsat să se împlinească toate speranțele; fisisul, poate în urmarea neobositelor studii, a succumbat, a întunecat spiritul și moartea milostivă a venit să-i scurteze suferințele.

S'a născut în Caransebeș la 2 decembrie 1857.

Tată-seu, de profesiune cogiocar, a fost unul din fruntașii români. A studiat gimnasiul la Timișoara, apoi s'a înscris teolog în seminarul din Caransebeș. Terminând cursul clerical, episcopul Popasu, cunoscându-i talentul musical și vocea frumoasă, l-a trimis cu bursă la conservatorul din Lipsca. Acolo a stat doi ani, apoi a venit la Viena, unde a terminat conservatorul și s'a rentors la Caransebeș, spre a servi trei ani de zile ca profesor de musică vocală și instrumentală în seminarul clerical-pedagogic.

Simțindu-și prea restrins terenul de activitate, după trei ani s'a dus iarăși la Viena și s'a angajat la Karltheater, dar n'a stat decât un an, căci a fost chemat la Brașov, unde, prin moartea regretatului Po-

rumbescu, a devenit vacant postul de profesor de musică vocală și de dirigent de cor al școalelor medii române gr. or., precum și acela de dirigent al Reuniunii române de musică. Nicolae Popovici a primit cu bucurie aceste posturi și la 1887 s'a mutat la Brașov. Noue ani de zile a stat dânsul acolo, îndeplinind cu zel funcțiunile la cari s'a angajat; tot odată des-

NICOLAE POPOVICI.

voltând o activitate rodnică și ca compositor. Munca excesivă inse l-a zdruncinat. Primele semne ale boalei grozave s'au ivit la 1895. În acelaș an a luat parte și la adunarea din Brașov a Societății pentru fond de teatru român, făcându-ne tuturor o adâncă impresiune de jale și de compătimire. În anul următor obțină concediu și un an de șile își căută vindecare la Viena, dar însădar; boala se agravă și dânsul fu așezat în sanatoriu din Sibiu, unde s'a stins din viață la 7/19 septembrie an. c.

La mormântul lui musica românească se 'nchină cu jale, căci a perdut pe unul din cei mai talentați cultivatori ai ei.

Ca cântăreț, avea o voce de bariton, dulce și mlădioasă, care încântă pe ascultători. L-am auzit într'un concert la Arad, cu ocasiunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român și par că vedem și acuma entuziasmul care l-a întimpinat. A cântat în mai multe rânduri la Sibiu, în concertele Reuniunii române de musică și totdeauna a lăsat impresiuni neuitate. A cântat în concertele sale din Brașov și aiurea, pretotindene și totdeauna aplaudat cu cea mai mare însuflețire.

Ca profesor și conducător, sunt martore reuniunile ce-a dirijat și corurile ce-a condus. Concertele ce-a arangiat, a fost adevărate serbători musicale.

Ca compositor a dat probă de-un talent extraordinar, care însoțit de naltele studii ce a făcut, a produs niște opere distinse. A cultivat atât musica bisericască, cât și cea lumească; dar din multele sale compoziții numai puține s'au tipărit. A scris Liturgia Sf. Ioan gură-de-aur, pentru cor mixt și bărbătesc, precum și alte singuratică cântări religioase. Din celelalte compoziții ale sale, amintim: Hora Dobrogeană, Hora izvorul, Tainic se luptă, Zăpada etc.

Inima ni se înmoaie de durere, că și pe acest fruntaș musical l-am perdut atât de timpuriu. Ce ar fi putut să producă el, dacă mai trăia!

Odihneșce în pace, suflet zdruncinat în căutarea unui ideal sfânt!

Pentru ea.

Într'o zi când mintea noastră se pornise 'n cercetarea Multor pricini ale vieții, tu mi-ai pus și întrebarea:
Spune, pentru ce poezii se mai lasă inspirării,
Când în lumea realistă par la culmea disperării;
Al lor cântec de iubire, de îndemn spre ideal,
N'are nici măcar ecoul clipecelei unui val?

— Da, amice, ai dreptate. Pentru ce mai cântă oare,
Îndreptându-și ochii și suflet către ceruri, către soare?
Cântă pentru-aceleași pricini pentru care, poate, cântă
Dornica privighiitoare ce 'n desigur își cuvântă
Doruri tainice 'nfocate, ce din inimă-i pornesc
Și 'n măastră armonie către cer se răspândesc.

Cântă fără năsuința de-a stărni în lumea mică
De dihanii și de păseri ce în giurul ei furnică,
Vr'un avânt de admirare sau simțiri de gelosie...
Ea se 'mbală de miresme, de-a naturei poesie,
De-ale ei sperări și visuri fără care n'ar putea, —
Și atuncea, fericită, cântă, cântă... pentru ea!

N. RADULESCU-NIGER.

O vizită la Castelul »Julia Hașdău«.

(Fine.)

Julia Hașdău crede că literatura unei nații nu se poate ridică la o treaptă în adevăr înaltă, până când societatea națională și Statul național n'au ajuns la cea mai înaltă treaptă de putere. Societatea noastră și Statul nostru sunt încă pe drumul de suș. Au fost grele pasurile de până acum, grele și fără răgaz. Momentele de liniște și de răsuflare, prin cari trecem astăzi după atâtea veacuri grele, nu sunt decât un scurt popas pe calea destinatelor noastre. Ideea românismului se întremează astăzi printr'un scurt repaus, pentru ca să pornească, hotărâtă, către țelul ei final, către culmea dezvoltării sale.

— Mai sus! Avem încă de mers... mai sus!

E atâtea inspirație în glasul savantului poet când grăește aceste vorbe, atâtea voință în tonul lui profetic, încât me simț ridicat fără de voce și pornit cu el către un viitor de glorie românească, de strălucire națională — care, ori cât ar fi de depărtat, este real, palpabil, inevitabil.

— Literatura română de astăzi? Începe dl Hașdău, zimbînd cu bunătaie... Încercări mai mult sau mai puțin fericite, avînd mai mult sau mai puțin noroc de izbîndă a momentului și datorindu-ș mai adeseaori modei atît succesul trecător cât și împedirea unui succes mai durabil. Iată un exemplu: Eminescu. Eminescu este incontestabil un talent, cu toate defectele lui; dar Eminescu, de și a avut după moarte norocul de a trece pentru cîtva timp la modă, din aceeaș cauză, tot din cauza modei, a avut nenorocul să luereze sub o direcțiune absolut străină de spiritul românesc, o direcțiune specifică, regională, eterogenă față cu ideațiunea poporului nostru, — sub direcțiunea, la modă pe atunci, a unei școli literare — sub direcțiunea școlii pesimiste-schopenhaueriste germane. Afară de forma externă a producerilor lui, adesea prea silită, aproape nimic nu este original sau măcar specific românesc. Mai toată opera lui este un răsad al ideilor pesimiste-schopenhaueriste, cari au făcut modă cîtva timp în universitățile germane; e marfa estină a studențimii germane de pe la mijlocul secolului, în urma confușiunilor politice, redată, sub etichetă locală și, firesce, cu multă dibăcie, tinerimii române — budhismul antic, fiert încă odată în cratița nemțească și de acolo făcut ciorbă a treia oară într'o oală românească, drept hrană proaspătă pentru întărirea nouelor generațiuni.

— Nu, nu! adaogă dl Hașdău... Eminescu a avut talent, dar e departe de a se pute numi un mare poet național.

— Dar, întreb eu cu sfială, atuncia care e, după dvoastre, dle Hașdău, cea mai mare figură a literaturii noastre?

Dl Hașdău îmi răspunde, fără a sta un moment la gînduri:

— Alexandri... Fără nici o îndoială, Alexandri... El este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complex al gîndirii și simțirii românești. El a cântat toate dorințele, el a plîns toate nevoile și necazurile Românimii. El a încurajat, a îndemnat și a îmbărbătat neamul lui în felul în care acest neam putea mai bine să înțeleagă; a fost vesel, trist, viteaz, cuminte, răbdător, plin de speranță și de credință, glumeț și înțelept ca poporul român însuș. În mintea lui întregă n'a fost loc pentru nimic ce n'ar fi fost speci-

fic românească, și în talentul lui nici o pornire care să nu fi fost specific românească. Alexandri este gloria nediscutabilă a literaturii românești în secolul acesta. La o așa înălțime nu mai vede alta.

— Dar altul, tot mare, nu avem?

— Eliade, de sigur. Iată încă o figură gigantică, cu atât mai minunată, cu cât puterea nu-i stă în talent, ci în voință. Iată un om care, la un moment dat — când nimeni aproape nu gândește decât într'un mod fragmentar la cultura unui neam — închipue cu vasta-i inteligență o sistemă completă de evocare a forțelor spiritului național: științe, literatură, arte, filosofie, religie, politică, tot incupe pentru el într'o sistemă încheată. Fără să reușească a face în deosebi o operă de mare valoare, apucă, cu o egală putere, toate genurile literare și științifice, întemeiând, ca basă neclintită a culturii și dezvoltării neamului românesc, ideea națională. Eliade n'a fost poate nici odată un mare scriitor; cea ce înse e indiscutabil este că a fost o minte mare, o voință mare — un om căruia generațiunile actuale, cu judecata lor încă nesigură, nu pot înțelege cât îi datoresc, dar pe care o generațiune cu conștiință mai limpede și cu mintea mai înzestrată îl va onora ca pe una din cele mai strălucite figuri ale renașterii române. Și la Eliade ca și la Alexandri, credința și voința s'au manifestat cu toată binefăcătoarea înfrurire pentru neamul nostru.

E bine înțeles că eu me mărginesc a da aci numai într'un mod imperfect păreriile ilustrului academician. Sub torentul ideilor sale eu nu pot nota decât liniamentele fundamentale cât se poate cu mai multă fidelitate.

Aci, a proposito de opera lui Eliade și de influența pe care a exercitat-o această operă, dl Hașdău face o bogată digresiune asupra școlii „Junimii“.

În digresiunea dsale despre „Junimea“, dl Hașdău revine asupra observațiilor privitoare la Eminescu. A fost, dize dsa, o școală literară care a falsificat felul de a gândi, de a simți și de a spune românește, introducând cu dinadinsul în literatură noastră tineră pesimismul universitar nemțesc, pedanteria obscură și greoaie nemțească. Pe de o parte, a inventat talente închipuite (Bodnărescu), iar pe de alta, a denaturat și a deformat talente reale (Eminescu). Acel ce s'a pretins cap al școlii, el însuși, n'a produs nimic original, n'a produs nimic care să poată rămâne altfel decât doar ca document de naivă și umflată pretențiune: căci, în definitiv, toată activitatea lui nu s'a exercitat altfel decât ca paradă ostentativă de bun simț: *il n'a fait qu'enfoncer des portes ouvertes*. Cu un bagaj portativ de câteva formule ale celebrului Lessing, a căutat să restorne pe câțiva infimi, ca Pelimon, Aricescu ș. a., ca și cum aceia, pentru a dispărea, mai aveau nevoie de o așa sfântă campanie . . .

Un cap de școală care n'a avut altă treabă, nici altă inspirație decât să demonstreze că „În natura toată totul reposă“ a lui Aricescu, sau „Poemele eroice“ ale lui Pelimon nu sunt potrivite esteticei lui Lessing! . . .

Și care a fost urmarea școlii aceștia? . . . afară numai dacă această școală n'o fi având pretenția că ea a dat naștere unor talente, ori că acele talente, născute mai înainte de ivirea școlii, nu s'ar fi născut fără dânsa! . . .

— Cap de școală? . . . Un Lessing?! . . . Dar Les-

ing — fără a împrumută bagaj portativ de la un alt Lessing anterior și mai ales exotice (așa încât să fie mai greu de controlat de către contimpuranii puțin deprinși cu cititul) — Lessing a scris el însuși minunatul „Laocoon“, celebrele „Nathan Înțeleptul“ și „Mina de Barnhelm“. Lessing a creat și creațiunea lui va rămâne ca o creațiune pur personală și specific germană, spre gloria lui și a neamului lui . . . Dar capi de școală, cari se bat cu morile de vânt pentru a face pe Sancho Pansa să cașce gura plin de admirație, și nu sunt în stare a construi o pagină de invenție originală! capi de școală, cărora chiar cei mai slăbuți ucenici fanatici nu le pot recunoaște altă valoare decât că sunt capete foarte bine echilibrate, foarte bine cumpănite! . . . Cumpănă în echilibru—diferență de greutate, zero.

Nu; niciodată un cap de școală nu s'a mărginit, ca un dascăl de școală, la teorii și mai ales la teorii puerile negative; niciodată cineva nu s'a putut numi cap de școală, fiind că, în temeiul unor fragmente de adevăruri spuse deplin de alții, au criticat lucrări mai pe jos de ori-ce critică serioasă (ca, de exemplu, pe răposații Pelimon, Aricescu ș. a.)

Un cap de școală creează, și creațiunile lui servesc multă vreme ca modeluri urmașilor de talent . . . Dar eu mi-am mai spus în privința aceasta părerea pe larg. E de prisos să-ți spun mai mult acum.

— În sfârșit, dle Hașdău, dle eu, aș vré să știu părerea dtale despre sorții de dezvoltare, de aci încolo, a literaturii românești.

— De asta, răspunde ilustrul meu amfitrion, de dezvoltarea literaturii românești nu me indoesc deloc. Sunt cu desevășire convins, că Românii vor avé în viitor o epocă de strălucire literară, care se va număra între epocile remarcabile ale dezvoltării intelectuale umane. Neamul acesta e chemat, netăgăduit, să joace un rol mare în complexul istoriei . . .

Dl Hașdău întemeiază această propoziție pe teoria dsale filosofică despre creațiune.

— Toate marile epoce literare au coincis la epoce mari politice. Când voința unui neam întreg a reușit să ajungă a realisă cuimea aspirațiunilor sale, a îndeplini suma de rezultate posibile ale energiei sale, i se trimite acestui neam o colonie de misionari, o pleiadă de talente și de genii, spre încoronarea și glorificarea traiului lui . . . Fericit acel ce va represintă atunci voința neamului! Numele lui va marca veacul în care strălucita colonie a celor trimiși își va fi îndeplinit misiunea. Se va numi veacul lui Pericles, lui August, lui Leon X, lui Ludovic XIV, sau al lui . . . cine știe?

. . . Poate că, adaogă dl Hașdău, un așa școl pentru neamul nostru românesc nu e atât de depărtat, cât s'ar crede după impregiurările politice de astăzi; poate că nu e așa departe ziua în care acest neam va să-și ajungă culmea voinții.

Aci dl Hașdău, cu versiva dsale cunoscută, imi arată foarte apropiată o perspectivă uimitoare . . .

Mi-e foarte greu mie — așa de puțin inițiat până acum în sistema de filosofie a dlui Hașdău — să inițiez pe cetitorul, poate mai puțin preparat decât mine, în o teorie atât de subtilă. Pentru cetitorul mai bine inițiat vor fi clare aceste câteva cuvinte, pe cari mi le adaogă dl Hașdău, după ce-ni afirmă că o epocă glorioasă a neamului românesc nu e atât de departe, precum s'ar crede. Iată, cât se poate mai exact, propriile cuvinte ale dlui Hașdău:

— Micul prinț Carol II e un trimis, trimis după voia lui proprie: el, copil mic — și asta se întâmplă cu toți trimișii — și-a denunțat misiunea. Acest copil, când d'abia vorbii și când aușise, pentru a numi jețul regal, numai cuvântul modern *tron*, iar cuvântul vechiu *scaun* nu-l aușise decât desemnând jețurile comune; acest copil, care nu putea ști istoria lui Ștefan cel Mare, ți-aduci aminte ce-a ăis — cuvântul lui de copil a străbătut la aușul mai tuturor Românilor. A fost o solemnitate la Palat. După sevêrșirea programului oficial, pe când se rup rëndurile, copilul pleacă de la locul lui și merge hotărit să se suie pe tronul de pe care a coborît regele.

„Ce faci, Carol?” il întreabă, tatăl, prințul Ferdinand.

„Vreau să me suiu pe scaunul meu!” răspunde băiatul.

— Atunci? întreb eu...

— Atunci, răspunde dl Hașdêu, nu înțelegi?... Ștefan-cel-Mare spune din vreme că *vrea* să se suie pe scaunul lui!

Umbra marelui donjon, câtă vreme am stat de vorbă, a acoperit cu încetul toată terasa. Soarele scapătă cătră dealurile cari domină valea Doftanei. A trecut prea repede această ăi încântătoare... Momentul plecării mele se apropie... trebuie să părăsesc castelul „Julia Hașdêu”.

Foarte măhnit de asta, me ridic. Dl Hașdêu me conduce. Pêtrundem de pe terasă în galeria interioară a donjonului. Mi-aplec capul și me închin înaintea Mântuitorului; salut pe proprietara care se uită mereu în adâncuri, și cobor după dl Hașdêu până jos. Îmi iau ramas bun de la buna și blândă dna Hașdêu și de la ilustrul meu amfitrion și me suiu în trăsură.

Când pornese, mai arunc o privire cătră fereastra deschisă a donjonului: Mântuitorul par că-și apleacă de sus diviniți ochi asupra-mi, binecuvântându-me cu amândouă mâinile rânite, ca și cum mi-ar ăice:

„Mergi sub paza mea în pace, omule!”

Am sosit tocmai la vreme ca să apuc trenul. Starea sufletească în care me aflu e așa de înaltă, încât îmi trebuie singurătate. Mântuitorul și-a îndeplinit făgăduiala: sub paza lui merg în pace — nici un cunoscut în vagon. Până să cobor la Ploești, unde trebuie să măiu peste noapte, gândesc mereu la minutul om de care m'am despărțit:

— Ce superioară și fericită natură! Ce minte și ce suflet! Câtă șciință și câtă credință!

I. L. CARAGIALE.

Cugetări.

Frigurile aurului sânt mai afurisite ca acelea ale dragostei.

*

Amorul iartă tot; amorul-propriu nimic.

*

Fericirea ori și cui nu e să fie pus sus, ci să fie pus la locul seu.

*

Omul care nu șcie să admire, e ca o păreche de ochelari în dosul cărora nu sânt ochi.

*

Femeile vêd fără a privi, bărbații privesc fără a vedé.

Scrisoare.

... Ți-aduci aminte, când eu drag
Întêu te-am prins de mână,
Șoptindu-ți, că făcutu-te-am
Pe viața mea stăpână.

Cum ai roșit... și mi-ai jurat
Credință pe vecie...
A fost un dulce vis frumos,
Ca 'n veci să nu mai fie!

Apoi stingheri ne-am despărțit,
Pornind pe căi opuse,
Remași cu gândul înapoi,
La vremile apuse.

Și-am pribegit noi amândoi,
Eu singur cu durerea,
Povoara dragostei slăbiă
Și îmi stîngea puterea...

Dar eram mândru și rîdeam
În sbuciumul durerii:
Legam o viață cu noroc
De ora revederii!!

Iar tu?... Frumoasă precum ești,
Prin surmeceul privirii,
În multe inimi ai sădit
Durerile iubirii...

Și mulți te-au urmărit, coind
Iubirea lor să-ți dea...
Iar lacrimile au perit
Din ochii tei, femece.

Trecutul rënd pe rënd s'a șters
Din mîntea ta, ca risul,
Și iarăș vesel tuturor
Îți împărțiai surisul!...

Și astăzi când ne-am revădit,
A plînge nu-s în stare,
În loc de fericire, simt
Durere și mai mare...

Când vêd, că ochii tei frumoși
Străini privesc la mine,
Așă nesimțitoare sînt
Și reci a lor lumine...

Un venitor ce-am plămădit
În visuri de durere,
Acum cu-o lume de dorinți
Se spulberă și piere...

Pe un mormânt amorul meu
Se pare că-i o floare,
În toamna vîrșii inima
Se sbuciumă și moare...

Căci vêd că amintirea mea
Din mîntea ta e ștearsă...
Ai fost un suflet ipocrit
Și-o inimă perversă!

EMILIAN.

LUPTA CU CROCODILUL.

Orbul.

Schiță.

Gâdi de tîerg. — Privesc din fereastă la spectacolul variat ce-mi oferă strada principală, nelădatinată poporală, a orașului H... E un amestec de domni, doamne, țărani, țărance mai mult sau mai puțin grăbiți. Un șir lung de cară trase de boi, trăsură cu niște cai țărănești, de-ți este milă de slabi ce sînt, se mișcă mereu; arare-ori trece o trăsură sau caleasă, la care sînt prinși cai mai buni.

Și în sgomotul produs de strigătul trecătorilor și de scărțitul trăsurilor, aud o voce cîntînd. Îndrept privirea-mi în direcția de unde vine cîntecul duios, și zăresc în porțița casei vis-a-vis un cerșitor, băiat de vreo 15 ani, ședînd pe o treaptă, cu un disc în mînă.

Toată atențiunea mi se concentrează asupra lui; îl privesc mai bine. Sărmanul e orb! O compătimire nemărginită me cuprinde.

A fi orb! Ce destin, ce nefericire!

A nu te pute delecta în natura grandioasă, a nu vedea în ginrul teu decît întunecime, întunecime, nu-i de desperat?

A auți sgomot în giuru-ți și a nu șei ce l-a produs, a auți cuvintele mîngăietoare ale mamei, care te conduce, și a nu pute ceti din ochii ei dragostea și durerea-i nemărginită? Ah, este ceva mai crud, decît asta?!

Și iar privesc la sărmanul băiat. Cîntă mereu mai departe, iar trecătorii atrași de vocea-i tristă, îi dau căle un crucer.

Sub impresiunea celei mai mari compătimiri, voiesc să părăsesc fereasta, spre a eși la stradă, să-i dau și eu ceva. Dar stătui frapată locului.

El își îndreaptă ochii stinși spre domnul trecător, care îi dăduse un ban, și ride cinic.

Asta-i totuș prea mult. Mîntea-mi se revollă contra orbului, care poate ride de mila altuia.

Merită astfel de ființă compătimire?

Nu, nu, și de o mie de ori nu! esclamai aprinsă de mînie.

Și atunci-mi șoptește inima:

„Nu poți ride de durere.”

VIOARA DIN BIHOR.

Păstorul.

După Heine.

*Rege salnic e păstorul,
Tronu-i: dâlma încercîdă,
Peste capu-i mândrul soare
E-o coroană aurită.*

*Curtezanele mioare
Lîngușescu-l la tot pasul;
Iar rîștii-s cavalerii —
Toți pe sus își poartă nasul.*

*Micii sînt actori de curte,
Faci și cărduri păsărești
Cu-a lor clopote și flaute
Fac orchestrele crăiești.*

*Și prin dulcile acorduri
Se aude cum vuezce
Valea și brădetul verde...
Iară craiul așipeșce.*

*Într'aceea-al seu ministru,
Cănele-i loctîitor;
Morîind, el e'o silabă
Umple curtea cu flori.*

*Somnuos șopteșce craiul:
„Mult e cărm'anevoioasă,
Cum aș vré să fîn acasă
La crăiasa mea frumoasă!”*

*„Capul meu crăiesc să-l rașăm
De-al ei sin pentru vecie,
Căci în ochii ei albaștri
E întreaga mea crăie!”*

SEX. TIL.

Roma.

Schițe cu creionul.

(Urmare.)

Il Vaticano. — S'ar fi putut așă de bine numi *Labirint* sau *Dedal*, pentru-că în adevăr e ceva ne mai sfîrșit. *Vaticanul*, sau palatul din Roma unde locueșce Papa, capul bisericeii occidentale, conține 3000 de saloane afară de intrări... care sînt săli, unele tot așă de frumoase ca și cele mai spațioase camere ale celor mai avuți proprietari. Afară de saloanele rezervate pentru locuința Papei și unde nu poate pîtrunde orice muritor în Vatican, se mai află:

Fabrica de Mosaicuri, Biblioteca, Capela Sixtină, Lojele lui Raffael, Galeria de pictură, Muzeul de sculptură, Muzeul Etrusc, Muzeul Egiptian, Sala Gobelinerilor, Scuderia Papei.

Ori cine își poate dar inchipui cât de vaste sînt aceste clădiri, cari pe din afară nu presintă, ca arhitectură, mai nimic impunător, dar care, în interior, posedă bogății vestite în omenirea întregă. Acestea au fost adunate, în mare parte, de pe la diferitele monumente din Roma, de prin celelalte cetăți mai depărtate ale Italiei, atunci cînd Papii aveau puterea în mîni și cînd voința lor eră... voința lui Dumnezeu.

Mausoleul lui Adrian, Forul lui Traian, Forul Roman, Palatele Cesarilor, de pe muntele Palatin, *Templul Venerei, al Faustinei, Amfiteatrul de la Fiesole*, cum și diferitele catacombe, au fost pe rînd despodobite de toate monumentele importante, cari s'au adus în Vatican, unde se află și ađi și formează cea mai însemnată colecțiune de intrupări în marmură a tuturor Cesarilor și a întregii mitologii.

În interiorul galeriilor de sculptură din Vatican, ori cât ai voi să rămâi în admirare în fața unei statui, unui grup, unui bust, unui candelabru, sau unui sarcofag, nu se poate; căci îndată ce pășești mai înainte, veđi aședate alte capo d'opere și mai mărețe și mai dese-vîrșite. Aici, marmura viețueșce pare că-ar avé căldură, alabastrul zimbeșce, porfirul răspundeșce raze, granitul adieri, bronzul vîrtoșic... și fără voe te faci adoratorul artei, îți întorci, cu durere, gîndul de la atăția artiști, cari acum sînt mai reci decît aceste blocuri.

Aci ai voi, cugetătorule, să fii de alabastru sau de granit, ca tu, în Vatican, să fii pe veacuri admirațiunea vizitatorilor.

Roma 26 ianuarie 1894.

Mole Adriano. — O ruină de fortăreață aședată în marginea riului Tibru și pe lângă care treceam dîlnic, mergînd în spre Vatican, fără să mai am gândul a o vizită, din cauză că trebuia să obțin permisiunea de la șeful regimentului de artilerie și pregetam, căci locuia departe. Făcînd, în sala de lectură a otelului Campidoglio, cunoștință cu o familie italiană din *Treviso*, îmi prospuseră să-i însoțesc la *Castelo Sf. Angelo* pe care ei aveau permisiunea să-l viziteze. Gata pe haide, ne-am dus, când se ce să vești, eră tocmai ruina mea, care me tentă și de care îmi părea mult rău dacă n'aș fi vizitat-o, pierdînd ocaziunea d'a cunoaște atâtea bunătăți ale Papilor și înaintea cărora și ați încă credincioșii își plec genuchile, vîrfurile papucului sărutându-le !...

Mole Adriano a fost mai întîi Mauseleul unde s'a găsit cenușa lui *Adrian*. Transformat mai tîrziu în fortăreață, dice că pe vremea unei epidemii, în Roma, Papa Clement, mergînd în spre Vatican, zărește un ânger cu aripele întinse și cu spada în mîna; i-a cerut ca să înceteze nenorocitul flagel, care așa de puternic seceră norodul.

Rugăciunea prea sfîntului ministru al lui D-șeu fiind ascultată, a hotărît ca acest mausoleu să fie transformat într'un palat, iar d'asupra să se așeze un ânger de bronz, în amintirea celui ce în asemenea grele timpuri în fată-i apăruse. Frumoasă și sfîntă pornire... dar urcînd la trepte, cu ciceronul nostru, care nu-mi fu mirarea, când coborîi în pivnițe groaznice în care Medici, această familie care dete Italiei și Franciei atîția monștri, seversise cele mai misterioase și mai groaznice omoruri, și întrai în închisori în care frumoasa *Cenci*, *Giordano Bruno*, *Benvenuto Cellini*, *Guido Reni*, pe grabaturi reci de peatră zăcuseră !

Am vîdut pe rînd apoi, sala de inquisiție, turnul fortăreței, unde erau aședate tunurile, grămești de ghiulele de marmură, din cari a luat și împăratul Germaniei când a vizitat Italia cu ocazia serbării nunții de argint a regelui Umberto, (așa povestea ciceronul nostru.) Am suit apoi unde Papii priviau peste Tibru la locul execuțiunii celor ce de dînșii erau condamnați la moarte; eșirile ascunse pe unde sfîntii prelați se puteau întoarce la Vatican, fără de a fi vîduți de public, în fine camerile lor particulare și sala unde se judecau cei vinovați și în care se conservă și ați frescuri foarte bine executate de maestri din acele timpuri. Urcînd cea din urmă scară, am ajuns în sfîrșit pe coperișul fortăreței și d'acolo am privit întreaga Romă, apoi ne-am coborît cugetînd la atâtea bunătăți ale prea sfîntilor, cari au stat pe cele mai înalte scaune și cari, în numele lui Christos, au seversit alătea crime !

Roma 27 ianuarie 1894.

Biblioteca. — Nici că-ți vine să mai ieși dintr'însa, dacă cumva ești bibliofil. Opt-spre-dece saloane, toate zugrăvite a fresco de cei mai mari pictori ai Italiei. În fiecare sală, mobilier și dulapuri ce nu se aseamănă; și în afară de milioane de cărți gazete, papiruse și pergamente, din toate vremurile, concepute de capetele ilustre ale poezilor, artiștilor, ale

geniilor celor mai vestite, se mai păstrează aici și o colecțiune foarte importantă de toate icoanele și de toate vasele dăruite Papei, în diferite ocaziuni.

Icoanele, după ce ai vizitat pe „Sf. Pietro“, nu-ți mai fac o așa de mare impresiune căci, la urma urmelor, și cea mai deseversită artă te obosește și cu toate că ele înfățișează madone și sfinți, cari de cari mai frumoși și făuriți din scunpești, ca și cum credința în sufletele credincioșilor, în fața aurului, argintului, fildeşului, sidelui și a pietrelor scumpe, mai mult s'ar aprinde, — dar, cum dic, după ce ai vîdut atâtea altare și atâtea chipuri sfînte până s'ajungi în bibliotecă, pare că icoanele încep a te obosi și cu plăcere îți întorci aicea ochii — la ce ? La darurile primite, de Papa, de la capetele încoronate din Europa și din alte continente și cu care socotesc că prefăcute toate în bani, și-ar liné viața, mai mulți ani, mii de credincioși dintre sărăcimea așa de mare a Italiei !

Din blocuri întregi de malahit, lapis, alabastru, cornalină și porfir, vești, tăiate și susținute pe picioare de aur, vase adânci de câte unul și doi metri și care înfățișează diferite subieccte alegorice din biblie — vechiul și noul testament. Vin apoi porțelanuri de Sevres, și de Saxa, cu desenuri și flori, ca rupte din cer și din raiu; iar toate aceste vase sunt aședate într'o sală pe niște mese de mosaic de Florența, de iți ia ochii de strălucire și de frumusețe, fără a mai vorbi aci și despre picioarele lor de bronz, care se desfac în ramuri și în frunze ca formînd păduri de copaci cu foi de aur.

Pardoseala bibliotecii e de mosaic, frumoasă, dar prea rece... am înghețat.

Roma 8 ianuarie 1894.

Catacombe. — Aușisem atîta despre catacombe, dar șciind că sărăcia, în Italia ca și alte centre mari, împinge pe oameni la crime, me temeam a me depărtă mult de centrul orașului, a me coborî, mai ales, în visuini, în scochini, unde ați măcar nici sobolii n'ar mai trăi; dar curiositatea mînându-me meru și Roma, în capul meu, neputînd sta fără *catacombe*, m'am hotărît și am plecat... La o depărtare de o oră de la bariera orașului, după ce treci pe lângă mulțime de ruine, pe lângă Termele (băile) lui Caracala, Circul lui Romulus, ajungi la biserica Sf. Sebastian, unde se află monumentul și moaștele sfîntului cu acelaș nume, iar înainte pe cale vești mausoleul Ceciliei Metella așa de frumos decris de Chateaubriand în cartea sa: *Les Martyrs*.

Catacombe ?... Se repară precum se repară și toate celelalte ruine. Cu luminarea în mîna, însoțit de un călugăr bătrîn și aproape timpit, am coborît în lăuntru acestor visuini, numite catacombe, care are mai multe drumuri ghirolnate de sarcofagie creștinilor îngropați acolo de mii de ani și cari ați sunt menite a fi scoase și transportate în muzee, spre a face admirațiunea vizitatorilor curioși. Am parcurs mai multe galerii suterane în timp de 10 minute, cam tremurînd nu e vorbă, apoi ne mai putînd suferi umedul miros al pămîntului, am eșit.

Ce frumos mai licăria afară soarele !...

Chateaubriand merți, eră mai bine dacă nu-mi mai așitai atîta curiositatea cu descrițiunile tale br...

Roma 11/2 ianuarie 1894.

(Finea va urmă.)

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Urmare.)

Am cetit odată un roman francez de Gustav Droz, în care o tinăra nevestă își descrie primele ei impresii de la nuntă. Între altele se află un pasaj foarte frumos. Ea vechuse ca fată de-alătea ori pe talăl și pe fratele seu în halat și cu fesul în cap, în acest costum plin de prosă. Deodată o apucă groaza cugelând că va sosi o ăi, când și viitorul ei hărbat nu va mai apăre în costumul seu strict de cavaler înaintea ei, ci în această imbrăcăminte de paiață. Gândul acela o umplu de disgust, el îi răpi toată poesia cu care incungiurase ea viața sa viitoare și pe viitorul seu soț.

Observarea aceasta e foarte fină și adevărată. Pană când inse în romanul lui Droz, ca e o simplă observare trecătoare, o aflăm desvoltată și amplificată în drama lui Ibsen, pe care deja des amintit-o: „Comedia iubirii“, ca motiv al piesei.

„Comedia iubirii“ se ascamână mult cu „Brand“ și „Peer Gynt“ în țesătura persoanelor secundare. Pentru ca ideile, pe cari Ibsen vré să le predice, să reiasă cât mai puternic în relief, abstrăgând de la câteva persoane principale, el face din oameni niște păpuși, din dramă un joc de marionete.

„Comedia iubirii“ e oare-cum un program al activității sale de mai târziu, în ea spune verde și fără incungiur părerile sale despre dragostea cea înlăntuită de convenințe în jugul cel mai dejositor, care întreaga poesie a celui mai sfânt instinct omenesc o

preface într'o prosă amară și plină de materialism.

Precum arăși copiilor într'un teatru de păpuși pe dracul sau pe „Niculiță stăi pe loc, că te faci făr' de noroc!“ pentru ca să-i sperie, așa ni-l presintă el pe Strohmann. În tinerețele sale fusese un poet de la care cu toții își promiteau multe, în dragoste un Don Juan, care nu se temea de aventurile cele mai com-

promițtoare. Iar acum îl vedem incungiurat ori și unde și ori când de soție-sa, pe care o urmează 8 fete aranjate după mărime ca flucirile unei orgi. În vorbele sale nici un strop de poesie n'a mai ramas, în acțiunile sale nimic decât o pseudo-morală. De câte ori se vorbește de câte un lucru înălțător, îl vedem rece și grăind cu resignațiune: „Credeam și eu în tinerețe în astfel de lucruri, dar de când am căpătat a doua păreche de gemeni, am învățat să renunț!“

Alt tip e doamna Halm, al cărei unic ideal e să-și mărite nepoatele. Cu cine? Puțin importantă? Stüber, care ține pe una din ele, își jesește Pegazul, care a murit sub el îndată după cununie.

Lind e un teolog tinăr cu planuri ideale de a deveni misionar. Se amorozează în Ana, fata doamnei Halm, care încă nutrește ideile frumoase. Ne promitem mult de la ei doi. Dar îndată ce se unesc, totul se strică. Vin

mătușile și rudele la gratulare și în loc să le dea răgaz amanților să se sărute, acumă când în fine convenința li-o permite, îi ține de vorbă și le dă sfaturi cari zdrobesc deodată toate planurile lui Lind pentru viitor. Cât de mult deviază starea psihologică a lui Lind după ce află că e iubit, care atât de mult se asemână la început cu analoga stare sufletească a lui Levin din a lui Tolstoi: „Ana Carenina“!

Și ce contrast minunat față de acești oameni,

Din Africa-de-sud.

cari îndată ce se cunună, îmbracă halatul și își pun fesul în cap, oferă Falk, tânărul apostol al iubirii adevărate! El iubește numai pentru ca să iubească, se bucură de primăvară și o folosește fără să se cugete la toamnă, el pleacă cu cinul în vârtejul apei

Și dacă vâsla-i il mână la fund,
Sublimă-i fusese preumblarea.

El simte că Venus, care e slăvită de societatea noastră, înjosește în loc să înalțe, încătușază în loc să elibereze, mănjește în loc să îmfrumuseze, de aceea se luptă fățiș contra ei, „joacă“, precum dice Goldstadt, acest al doilea Heire, „în paradisul amanților pe șarpele“.

El aseamănă iubirea cu ceaiul, care e acasă în țara depărtată a poveștilor și care ca și iubirea poate crește numai la căldură. Ca ceaiul e iubirea veritabilă și rea și de calitate diferite. E înse un fel de ceaiu ce crește numai primăvara, care îmbată eterul, e aromatic ca lotosul și dulce ca migdala „și care“ — dice Goldstadt — „e etal de rar aici în țară“. La noi ajunge numai recolta a doua, pe când ceaiul crescut în razele lui Prier, îl beau păpuși chineze în chioșcuri fantastice, din colo de zidurile legendare. Se spune despre acest ceaiu, că își pierde aroma dacă îl aduci pe mare și că e veritabil numai când în pachete sigilate e adus pe spatele catărilor prin pustii. „Calea iubirei străbate pustietatea vieții și ori-care dintre noi ar păli-o, dacă ar culeză să ducă iubirea peste marea libertății. Cum ar tipă toată lumea: Vai, și-a pierdut sucul moralei, îi lipsește aroma, nu-i legală! Pe marfă trebuie să stea ștampila, înainte ce ar pute pătrunde țara noastră. Afară de pasaportul dat de Dumnezeu, trebuie să mai poarte iscălitura preotului, a notarului, a rudelor și a Dumnezeu știe mai cui!“ ...

Falk încă iubește pe o fată demnă de el, pe Schwankhild. Aprins de dragoste îi cere mâna, căci simte că ea numai va fi în stare „să aprindă lumina pe pomul de Crăciun al cântecelor sale, să facă din el poet!“ Dar ea se cutremură de aceste vorbe ale lui. „De ce-ai vorbit! Trebuie să legi fericierea, pentru ca să nu fugă, cu legăturile jurământului? Așa eră de frumos până când liberi ne întâlneam. Retrage-ți vorba nechibzuită“, căci imi juri iubire vecinică pentru ca mai apoi să-mi poți spune: „te-am iubit!“ Și el? Își retrage vorbele, el o iubește ca femeie, puțin îl împoartă cu cine se va mărită ea și pleacă cântând:

»Și dacă vâsla-mi mână cinul la peire,
O, cât de minunată preumblarea-mi fusese!»

Ibsen nu e un dușman al căsătoriei. Interpretarea lui Mateiu 19 despre căsătorie, făcută de olandezul Multatuli.

„... Și Domnul dise cătră învățacei: și ve dice voue, că este bine bărbatului ca să se însoare, pentru ca sufletul seu deseversit să fie și el să devină om.

„Și muierei e bine să se mărite pentru ca sufletul ei să fie deseversit și ea să devină om.

„Căci Dumnezeu nu s'a odihnit după crearea bărbatului. Și el n'a creat femeia singură fără bărbat. Ci a creat bărbat și femeie, pentru ca omul să fie deseversit.

„Așa și omul care are mâna dreaptă și îi lip-

sește cea stângă, nu e deseversit, căci omului e dată o mână dreaptă și o mână stângă pentru ca să fie deseversit.

„Și mâna dreaptă să nu dică: Ce vrei tu stango, eu sunt mâna. Nici mâna stângă să nu dică celei drepte: Ce vrei tu, eu sunt mâna. Căci *la un loc* sunt deseversite. Așa bărbatul și nevasta“ ...

de bună samă e și interpretarea lui Ibsen, dar ca și acela el ar continuă:

„... După cum Dumnezeu vostru e un Dumnezeu al *adevărului*, așa ve dice voue, fie bărbatul și fie femeie, împreunați-ve în dreptate ca să nu nașteți minciuni.

După cum Dumnezeu vostru e un Dumnezeu al *spiritului*, așa ve dice voue, împreunați-ve în spirit, pentru ca să nu dică puii fiarelor câmpului neamului vostru: noi suntem voue asemenea.

„După cum Dumnezeu vostru e un Dumnezeu al *iubirei*, așa ve dice voue, împreunați-ve în iubire, ca să nașteți copii, cari sunt făcuți în iubire!“ ...

Căsătoria are să unească ființele pentru viața întreagă, are să fie clădită pe un fundament solid, pe adevăr, pe spirit și pe iubire, așa că după cuvintele lui H. A. Krueger (Ritter Hans) „jumătate din bărbat să fie absorbit de femeie și jumătate din femeie de bărbat, formând ambii o unitate“, al cărei rod va fi totdeauna un om întreg.

(Va urmă.)

SEXTIU. POȘCARIU.

Don de Fedro.

Sapte coarde de gitară sub fereastra Dorei suna,
Iar frumoasa Dori-ascultă cum sub razele de lună
Se împrășcie departe a cadenței armonie
Și zimbește — cu-ochii 'n lacrimi — de noroc și bucurie.

Sub balconul mândrei Dori cine oare cântă sara?
Cine face să resune-asă de languios ghitara! ...
E frumosul Don de Fedro ce tot zornăe din pinteni.
Don de Fedro, care are armăsarul cei mai sprinteni.
Este el, galantul tiner, cu de aur blonde plete,
Don de Fedro din Sevilla iubitor, iubit de fete!
El iubește pe copila cu privirile duioase,
Cu-ochi albastri de cicoare și cu pene de matase.
De aceea 'n miezul nopții cântă jalnic din gitară,
Când din rărisea pădurei se arată luna clară.
Înt'o di, mergând cu pajul, a 'ntelnit-o la plimbare
Și de-atunci, pe coardo-i picur stropi de lacrimi amare.
A iubit el multe fete și iubit a fost de ele,
Căci frumos e caval'rul cu-ochi senini ca doue stele;
A iubit femeii vedane, s'a 'ndrăgit și de neveste,
Caval'rul don de Fedro. Fătul mândru din poveste;
Dar în viața lui nici una nu-l robi cu-a ei zimbre,
Cum robitu-l-a deunăci blânda Dori cu-o privire.
Și cântând acum romanța din duioasa lui gitară,
Pe balcon s'arată Dori, Dori — palida fecioară —
Îi salută cu iubire, înclinându-se a lene.
Și coboară-apoi molatec lacrimoasele ei gene;
Iar cu mâna-i diafană îi arunc'o iloare-albastră —
F'oare mândră și frumoasă ce crescut-a fost în glastră.

NUȘI TULLIU.

SALON.

Corespondența cu mama

a doamnei *Abna de Dunca Schiau* măritată *Merritt*.

XLII

Paris 1 novembre 1896

Mamușă dragă, dulce,

În minut capăt scrisoarea voastră de miercuri. Nu crede că nu voim să plecăm la New-York. Vom pleca; dar ț-am scris că sunt suferindă și doctorului îi este frică să plec acum pe mare. George este tot așa bun cu mine. Am vădut pe sora lui C. ține mare salon, în Paris. Toți aci sunt nespuse de amabili cu mine. Cred că luni plecăm la Londra, de voi fi mai bine. Voi telegrafia.

Haina neagră e splendidă, toată brodată cu paillete.

Am descoperit pe furnisorul meu de flori. E un tânăr Irlandez, fiul lordului N. Și el și alți nebuni locuiesc tot aci, în Continental. Cum am țis totdeauna: Am mai mult noroc decât frumuseță, dacă noroc este a plăce.

Doctorul me îngrijește tare; me află teribil de nervoasă.

Hainele toate-mi sunt de tot frumoase și practice. Ed. a plecat; cu mine a fost bun, tot timpul.

Voi nu ve îngrijiți despre sănătatea mea; fac ce se poate pentru a fi bine. A țis doctorul că speră că nu va fi nimic reu.

Tot am, în toate țilele, violette în coupé și salonul plin de flori.

Astăzi mergem la Opera Comique. Acum me cobor la prânț, trebuie să isprăvesc; deci ție: noapte bună și mii, mii de sărutări pentru iubii țării de la noi doi.

Alma voastră.

Sărută pe papuși pentru mine și-i ție: hai să ne culcăm! A trebuit ca să se piardă din epistolele mele; eu am scris în toate țilele; numai rar la două țile odată.

XLIII

Paris 3 novembre 1896

Mamușă dragă,

Mult m'a impresionat ultima ta scrisoare. Eră așa de „severă“! Nu ai nici o grijă, sunt tot „vechia ta fată“. De și fac lux mai mare, de și vđd lume multă, nu m'am schimbat în nimic. Petrecem, sünțem veseli, dar datorii nu-mi uit. Ț-am telegrafiat spre a te liniști. Nu pociu să nu trăsesc cum se ține. Mă mai ține la mare, înse o fac cu cuviință, fiți sigură. Mai ține cu dame. Am aci mai multe amice, americane, care sünț foarte, foarte amabile; diltic țrețu țare țării și partii.

Me scol la 10 ore, iau baie, apoi dejun, me îmbrac, scriu la mamuși și es pe țos sau în cupeul închis, pentru o oră.

La 2 George este gata și luăm lunch. De la trei ore incolo urmează „le Bois“ visite și primire. De la 5 la 6 am totdeauna salonul plin de lume.

Am făcut țărăboi la biureau pentru epistole; se vede că nu le spediază; eu scriu regulat.

Sănătatea mea e cam slabă; dar cu mult mai bună. La 21 novembre plecăm, de la Havre, cu „La Bretagne“. Ne vom întoarce curând, de la New-York; dar acum coste ce va costă, trebuie mers. Ne așteaptă mama lui George cu mult drag. Ne-am înțeles amendoi să luăm pe fetița orfană a surorii lui G. Îmi va da un scop de viață.

Am cunoscut pe un englez care mi-a vorbit mult de B., tot ce se poate mai bine.

Astăzi îmi va fi prezentat prințul de la Mo.

G. G. este mult cu noi; am fost la mama lui, de tot șarmantă. El tot nebul; pe fiecare moment trebuie să-i dau câte o dușă rece.

Ți lui papa, iubitul meu papa, că-i mulțumesc pentru buna lui epistolă. Încă odată, merg spre bine, liniștiți-ve. Mii, mii sărutări.

Alma.

Am căpățat agrafele și haina neagră. Eri mi-a sosit, anonym, o mare corță cu „lilas blancs“ și astăzi un asemenea buchet. N'am idee de la cine. Poate de la acea Alteță Imperială care mi-a dat violettele, la Nizza. Tocmai ne-a făcut vizită.

Lupta cu crocodilii!

La ilustrația de pe pag. 474.

Girafii s'au dus la Nill, să-și stēmpere setea și să se recorească. Valurile rōcoroase ale apei au înșelat mai înlăuntru pe un vițel de giraf; și câtă vreme el acolo se recoriă, un crocodil ivit din tufe i-a apucat piciorul. Girafii vđdend aceasta, au luat-o la fugă, numai tatăl și mama micului giraf remaseră locului și săriră în ajutorul puului lor. Tatăl sări spre crocodil, izbindu-l cu copitele; dar crocodilului nici că-i pāsă, ci mănecă vițelul, rāni grozav pe cei mari, cari în cele din urmă trebuiră să-și ia țalpășita.

Din Africa-de-sud.

— La ilustrația de pe pag. 476. —

O schiță din viața muncitorilor selavi din Africa-de-sud. Soarele dogorește toată vegetațiunea, dar proprietarul nu vede, n'aude; el stăruie ca selavii să n'aibă nici un moment de țihnă. Obosiți și arși de căldură, ei poartă sarcina și dacă poticnese, vine păzitorul cu bastonul de bambus și dă-i și dă-i... de-ție aduci aminte de vremea robotei.

LITERATURĂ și ARTE.

Șciri literare. *Di V. A. Urechii* a pus sub tipar în București tomurile X și XI din „Istoria Romānilor“; cu aceste volume va fi ajuns la anul 1821. — *Di*

Radu Rosetti, tinerul nostru colaborator, va scoate în curând la București un nou volum de poezii intitulat: „Duiose“. — *Di Andreiu P. Liviu*, canonic-abate în Lugos, a tradus în românește scrierea „Despre bătrânețe“ de M. T. Cicero; traducerea s'a publicat la Blaș, editată de canonicul Gavril Pop. — *Di Axente Sever* a dat la lumină lucrarea sa „Bunătața și foloasele fărinei cernută cu ciurelul și cu sită rară și despre zidirea morilor iără iaz“ cetită la adunarea din Mediaș a Asociațiunii. — *Di Iacob Nicolescu*, colaborator la „Dreptatea“ din Timișoara, anunță că a tradus în limba română romanul englez „Trilby“ de George du Maurier; abonamentul 1 fl. 20 cr. — *Di Ludovic Daus*, un tiner poet din România, a dat sub tipar în București un volum de nuvele, sub titlul „Spre moarte“. — *Di G. Russe-Admirescu* a scos la lumină în București un volum intitulat „Vise Rose“.

Academia Română și Marele Etymologic. Se știe că Academia Română, în sesiunea generală din primăvara trecută, a ridicat dlui B. P. Hașdău autorisarea de a mai continua lucrarea începută sub titlul: „Magnum Etymologicum Romaniae“, însărcinând cu continuarea pe dl Philippide din Iași. Acum aflăm din fiarele bucureștene, (care nu prea au obiceiul d'a fi bine informate despre cele ce se petrec la Academie,) că dl Hașdău a adresat dăilele trecute Academiei o întimpinare, prin care arată că contractul dsale espiră la aprile viitor și până atunci dsa înțelege a-și continua lucrarea.

Premille Academiei Române. Premiul Princesa Alina Știrbei se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 pentru cea mai bună scriere în limba română despre: „Principiile morale și creștinești de cari trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor“. „Această scriere va arată în mod metodic legile morale cari trebuie să conducă pe om în viață și mijloacele ce trebuie întrebuințate de părinți și de creștitori, pentru ca germenii cerințelor morale să fie desvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși, ca germenii celor bune să nu fie slăbiți într'ênșii, iar germenii celor rele să nu fie oploșiți și încurajați“. (Din Actul de donațiune.) Premiul este de 8.500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. Terminul presintării manuscrisurilor la concurs va fi până la 1 septembrie 1901.

Biblioteca autorilor clasici. Sub titlul acesta a început să iasă în editura librăriei Storck et Müller din București o întreprindere literară, care de sigur va fi întimpinată cu plăcere în cercurile noastre școlare. Pân' acuma au apărut doue numere. Primul conține bucăți alese din primele patru cărți ale „Metamorfoselor“ lui Ovidiu, traducere română în prosă, cu notițe literare, istorice, geografice și mitologice; prețul 90 bani. Al doile ne dă traducerea română de N. Derera „Despre prietenie“ (De amicitia,) de Cicero. Prețul 90 cr.

Noua operă a lui Mascagni. Renumitul autor al „Cavaleriei Rusticane“, Mascagni a terminat o operă nouă cu numele „Iris“. Nu de mult la Milan în o societate de artiști s'au ascultat unele părți din aceasta operă. Ea are un subiect japonez. Se spune că în ea

se află o serenadă, care va avé un succes enorm. S'a mai remarcat o arie frumoasă pentru tenor, în momentul când el vine și găsește pe Iris vândută. Această operă va fi una din operele cele mai importante ale lui Mascagni și cea mai bine gustată. Prima reprezentație va fi la Milan în primăvara viitoare.

Primul călindar pe anul 1898. A apărut dăilele trecute: „Călindarul Poporului“ pe anul 1898, Sibiiu, editura și tiparul „Tipografiei“ societate pe acțiuni. Afară de părțile călindaristice, cuprinde ca lectură, poezii de George Coșbuc, cu o notiță literară despre poetul, în care înse s'a vîrit o greșeală, dîcîndu-se că Academia i-a dat un premiu de 5000 lei, căci Academia i-a decernat marele premiu de 12.000 lei; apoi o schiță din rebelul Austriei cu Prusia; portretul lui Ioan Creangă, cu notițe biografice, o snowă și alte menunțșuri; Th. D. Speranță, schiță literară, cu anecdote reproduse; George Pop de Băsești, biografie și portret; o schiță de dna Colomb; Jules Verne, portret; Răvașul nostru, de dl Ioan Scurtu, care scrie obiectiv și lămurit istoricul vieții publice românești din anul trecut, cu trei ilustrațiuni: Iosif Sterca Șuluțiu, Ioan Hannia și dr. Lueger. În sfârșit partea economică. Prețul 25 cr., trimis pe poștă 25 cr.

Reviste și diare. *Musică și modă* este titlul unui nou diar, care va apăre în curând în ediția tipografiei „Universul“ din București și care va cuprinde pe doue pagini o bucată de musică pentru piano, iar celelalte doue pagini vor fi rezervate cu totul model, avînd și ilustrațiile cele mai de actualitate. „Musica și moda“ va apăre de doue ori pe lună. — *Diarul călătorilor* va eși în sêptemăna viitoare la București, în editura tipografiei „Universul“ și va cuprinde descrierile călătorilor în toată lumea și aventurile romantice ale lor; va avé ilustrațiuni și va eși odată pe sêptemână. — *Vocea Dobrogei*, diar sêptemănal, a eșit în Tulcea; e îmbucurător faptul, că se înmulțesc diarele românești în Dobrogea.

CE ENOU?

Hymen. *Di Valeriu Florescu*, comerciant în Lugos, s'a logodit cu dșoara Ersilia Blidar, fiica dlui I. Blidar, proprietar în Răchita. — *Di Teodor Toma*, proprietar în Pintic, s'a cununat cu dșoara Ana Brătianu, asemenea de acolo. — *Di Stefan Crișan*, proprietar și fost învățător în Teiuș, s'a cununat în duminica trecută cu dna vîd. Maria Suciuc n. Bretoiu tot de acolo. — *Di Ioan Nan*, absolvent de teologie al archidiecesei Sibiiu, la 10 octombrie n. s'a cununat cu dșoara Hareli Fortuna în Covasna. — *Di George Mărcușiu* și dșoara Maria Varga s'au cununat la 3 octombrie n. în Sibiiu, suburbiul Josefîn. — *Di dr. Alexandru Borzica* din Abrud s'a logodit cu dșoara Sabina David din Bucium. — *Di Andrei Bidu*, comerciant în Brașov, s'a cununat în duminica trecută acolo cu dșoara Cleopatra M. Rusu, fiica dlui notar de tribunai Mihail Rusu.

Șcîri personale. *Principale Ferdinand al României*, dimpreună cu principesa Maria, pleacă încă în octombrie la Nizza; de ocamdată se vor duce la Coburg, unde se află micul principe Carol și mica principesă Elisabeta. — *Di I. Brătianu*, ministrul lucrărilor publice al României, a venit în sêptemăna trecută la Sibiiu, dimpreună cu ministrul Austro-Ungariei în București, făcînd o călătorie în privința juncțiunii

drumurilor de fer românești și ungurești la Turnu-Roșu; din Sibiiu și-au continuat călătoria prin trecătoarea Ghimeșului. — *Di Andrei Baltes*, girantul responsabil al „Tribunei”, a fost condamnat săptămâna trecută în Clușa la 5 luni temniță ordinară și 500 fl. amendă, pentru un articol despre reșcoala țăranilor din Mehadica. Acesta a fost al 25-lea proces de presă al „Tribunei”. — *Di Aurel Ciato*, bine cunoscut și din coloanele noastre, făcându-și osânda de șese luni pentru „agitatie” în închisoarea de la Seghedin, s'a eliberat în săptămâna trecută. — *Dșoara Elena Fabian*, absolventă a preparandiei elementare și a preparandiei de profesoare din Budapesta, a fost numită profesoară la școala civilă română de fete din Beiuș.

Asociațiunea. *Despărțământul Zărneșci* va ține adunarea sa generală în Zărnești la 24 octombrie n. sub prezidiul dlui director Nicolae Găroiu, secretar dl Ioan Străvoiu. — *Despărțământul Făgăraș* se va întruni în adunarea generală în comuna Vaida-Recea, tot la 24 octombrie n. sub prezidiul directorului Basiliu Rațiu vicar, secretar Iuliu Dan protopresbiter.

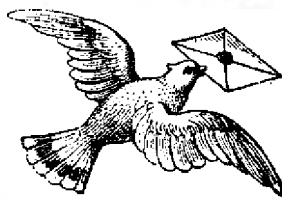
Societatea de lectură „Petru Maior” a tinerimei române de la universitatea din Budapesta a ținut duminică la 10 octombrie ședință generală în sala de la „Hotel Național”. *Program:* I. Partea oficială; 1. Cuvânt de deschidere. 2. Raportul anual. 3. Raportul comisiei literare. 4. „Comediile lui I. L. Caragiali” de Ilarie Chendi stud. fil. II. Partea socială în decursul căreia a concertat capela regimentului de infanterie 6.

Expoziție și petrecere cu dans la Sibiiu. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, (prezidentă dna Maria Cosma, secretar dl dr. Vecerdeca,) a arangiat din obiectele contribuite de publicul românesc pentru sortitura în folosul a două noue școli române de fete în Sibiiu, expoziție, care s'a deschis joi la 2/14 octombrie și va rămâne deschisă pe tot timpul congresului bisericesc gr. or., care se ține tocmai acum acolo. Această reuniune dă astăzi sâmbătă la 4/16 octombrie, o petrecere cu dans. Sortitura, pentru care s'au trimis obiectele, precum și expoziția și balul, s'a arangiat în folosul creării unui fond spre înființarea unei școli pentru economia și industria de casă și a unei preparandii pentru sexul femeiesc, împreună cu internat.

Înaintarea Predealului. De când Sinaia a atras lume multă vara, celelalte stații asemenea au început a se ridica. Astfel mai cu samă Câmpina și Buștenii. În anii din urmă a luat un avânt și Predealul; acest avânt se datorește trenurilor de plăcere. Întreprindătorul restaurantului de la gară clădește un mare otel, care se va deschide anul viitor. Afară de vilele ce s'au construit, între care prin pozițiunea și stilul lor, escelează a dlui Ionel Brătianu și a dnei Angelescu, în vara viitoare se vor ridica încă 15, astfel că frumoasa colină va avea aspectul unui orașel. Șoselele s'au bătut bine și apa a început să fie introdusă prin tuburi. La anul dar, Predealul se va rădica d'odată și va întrece Buștenii, pe cari l-a înfrumusețat numai administrația domeniilor coroanei. Pozițiunea cea mai căutată e partea de sus a dealului, de unde privirea se întinde spre valea Brașovului și de giur-impregiur are o vedere poetică, iar la spate e adăpostită de vânt prin pădurea de pe creștetul colinei. Peste trei ani, primăria — care actualmente se află la Azuga — va fi strămutată aici. Încurajați de avântul general, chiar sătenii au început a clădi case îngrijite, spre a le închiria mai eficient.

Parcelarea terenului din dreapta gării e aproape gata și la iarnă se vor lucra planurile.

Poșta redacției.

București. Str. Lucaci 10. Articolul va apăre cât mai curând. Dar ve rugăm scrieți mai legibil.

Gurita. Frumoasă și cu mult spirit, dar prea — picantă.

Dlul I. V. P. Credem că ați primit statutele. Succes!

Călințarul săptămânei.

Duminea (XVIII) Ev. a 2-a dela Luca, c. 6, gl. 1 a l. v. 7.			
Dia sept.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Sorele
Duminea 5	Mart. Charitina	17 Hedwig	6 15/4 45
Luni 6	† Apost. Toma	18 Luca Ev.	6 17/4 42
Marti 7	Mart. Serghie	19 Plolomeus	6 19/4 40
Mercuri 8	Cuv. Pelagia	20 Wendelin	6 21/4 38
Joi 9	Apost. Iacob	21 Ursula	6 23/4 35
Vineri 10	Mart. Eulampie	22 Cordula	6 25/4 34
Sâmbătă 11	† Apost. Filip	23 Severin	6 26/4 32

Treilunul octombrie—decembrie începe cu nr. acesta; îl trimitem încă tuturor abonanților noștri de pân' acum, rugându-i să-și achiteze în timp scurt abonamentul. Cei ce nu vreau să mai aibă foaia noastră, sunt rugați a ne înapoia nr. acesta, ca să le sistăm expediarea.

Numere de probă trimitem cu plăcere; dar apoi nu expediam foaia, decât numai a celor care ne-o cer.

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDAS NR. 296 b.)

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2

Intemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea livelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuesc momentan după sosirea comandai.

9—12

Direcțiunea institutului.